

ono što u jeziku postoji, a ne ono što netko misli da postoji. Ne mogu dvije ili tri osobe rješavati pojedina ozbiljna pitanja razvoja hrvatske normativistike mimo jezičnih zakona u tom području. Zato Hrvatska treba imati Vijeće za normu hrvatskoga standardnoga jezika i Ured za jezik pri Vladi s nadzornim ulogama. Standardni se jezik ne razvija stihijski i on nije vlasništvo pojedinih kodifikatora. Jezik pripada narodu jer većina narod sebe identificira putem jezika kojim se služi

i koji ga povezuje s prethodnim i budućim naraštajima.

Prema tomu, pisati *armenac* i *armenka* malim početnim slovom smatrajući da tako imenujemo pripadnike Armenske crkve nepotrebno je i pogrješno. Normativni priručnik ne izmišlja riječi i njihova značenja, a propisuje one koje postoje u jeziku.

Artur Bagdasarov

LIJEPO IME GINOLDA

Pronalaženje novih naziva za određene pojave, subjekte ili objekte trajni je zadatak. Treba odgovoriti na izazove trenutka. Pa i u slučajevima kada se radi samo na prvi pogled nazivima za sada gotovo zanemarive učestalosti.

Kakva je vaša predodžba o robotima? Kako je moguće podijeliti robote? Jeste li kada čuli za društvene robote?

Upišete li u tražilicu englesku riječ *robots* pojavit će se odgovor da postoji 107 milijuna, a pod nazivom *robot* 3,9 milijuna tekstova. Za natuknicu *social robots* ima samo 85 tisuća, a o *društvenim robotima* nalazi se samo 45 tekstova. Udio sintagme *social robot* je u populaciji *robots* samo 0,08 %. U jezicima s ovog prostora situacija još lošija, samo 0,001 % članaka posvećeno je toj temi.

Na prvi pogled nešto manje od 0,1 % ne bi trebalo pobuđivati posebnu pozornost, osim zaljubljenikâ u robote. Međutim društveni roboti su naša budućnost. Roboti ne djeluju u zrakopraznom prostoru, već su dio suvremene okoline.

To je istodobno prilika da se uvede novi naziv za robota koji je nalik na žensko ljudsko biće, humanoidnu roboticu.

Humanoidi nalik na muškarca su *androidi*. S humanoidima nalik na ženu stvar je kompliciranija. Čini se da bi logični izraz bio bi *ginoid*, ali se on upotrebljava za mušku osobu s nekim fizičkim karakteristikama žene. Zato je u suradnji s glavnom urednikom ovog časopisa, prof. S. Ham, smišljen naziv za ženu humanoida. To je *ginolda*.

Riječ *ginolda* prvi put je javno upotrijebljena u Jutarnjem programu 1. programa Hrvatskog radija, u okviru teme Društveni roboti, 22. kolovoza 2013. U pisanom obliku ponajprije pripada portalu Zg-magazin koji je o istoj temi objavio članak 2. rujna 2013.

Zbog zaokruženosti mali dodatak. Roboti mogu biti industrijski, uslužni i društveni. Valja ovu podjelu oprimirati. Industrijski roboti zavaruju ili vade iz kalupa proizvode. Uslužni roboti peru širokotrupne zrakoplove, sudjeluju u vađenju mina ili čiste prostorije. Jedno je od najnovijih dostignuća i to hrvatskih znanstvenika s FSB-a robotski sustav RONNA koji će pomagati neurokirurgu pri operacijama (profesionalna uslužna djelatnost). Roboti mogu služiti kao vojnici ili čak kao sigurnosni roboti na kontrolnim točkama u zračnim lukama ili slično.

Roboti mogu biti humanoidi i ostali. Humanoidi su oni koji su nalik na ljudsko biće i

mogu se upotrebljavati za razne svrhe. Među humanoidima valja razlikovati one koji su nalik na muškarca i na ženu. Humanoidi nalik na muškarca su androidi. Robot nalik na ženu je, kao što je rečeno, *ginolda*.

DJELOTOVORNO I UČINKOVITO – S TEHNOLOŠKIM SE NAZIVLJEM NE MOŽE LICITIRATI

Gospođe Lana Hudeček i Milica Mihaljević u Jeziku broj 4., godište 59. nastupile kao kamikaze:¹ samo se u samoubilačkom pokušaju obrane nečega što je neobranljivo može engleski naziv *efficient* prevesti u hrvatski jezik nazivom *optimalan* – da bi se za engleski naziv *effective* zadržao hrvatski naziv *učinkovit*. Naslućujem da je to obrana „tehnologa“ koji je za hrvatsko izdanje ISO norma pogrešno preveo oba engleska naziva *effective* i *efficient* time što je za engleski naziv *effective* upotrijebio hrvatski naziv *učinkovit*. Ali bi to mogla biti i obrana Anićeve rječnika u odnosu prema Šonjinu, jer je Anić bez rezerve prikazao da su nazivi *djelotvoran* i *učinkovit* sinonimi, dok je Šonje s rezervom utvrdio da se ta dva naziva tek razgovorno izjednačavaju.

Gospođe predlažu da se za pojam koji Englezi nazivaju *efficiency* u hrvatskom jeziku uvede naziv *optimalnost*. Čovjek može biti učinkovit (*efficient*), ali ne znam što bi to značilo da je optimalan. Naziv *optimalno* ustaljeni je naziv za vrlo važan tehnološki pojam i ne može se njime olako licitirati. No to zahtijeva posebnu raspravu, koja će se, očekujem, dogoditi u Jeziku.

Razvoj društva traži uvijek i nova jezična rješenja. Jedno od njih je i *ginolda*, naziv za humanoida nalik na žensko ljudsko biće.

Igor Čatić

U pojmovnom razlučivanju naziva *učinkovit* i *djelotvoran* potrebno je razabrati razliku između temeljnih pojmova s nazivima *činidba* i *tvorba*. To su dva pojma bez kojih ne može ne samo filozofija, nego ni znanost u cjelini (tehnologija je dio te znanosti), što bi moralo značiti da bez ta dva pojma ne može ni „opći jezik“ koji gospođe profesionalno njeguju. Zašto u Hrvatskoj „opći jezik“ to razlučivanje nije uspostavio, bit će predmet najavljene rasprave. Za sada mi se čini dovoljnim izvesti samo jedan zaključak:

Ako su u hrvatskom „općem jeziku“ nazivi *činidba* i *tvorba* sinonimi tada su sinonimi i nazivi *učinkovit* i *djelotvoran*. Ali *činidba* i *tvorba* ne mogu biti sinonimi, a ako ipak jesu, ne mogu takvima i ostati. Nazivi *učinkovit* i *djelotvoran*, koji prema tome nisu sinonimi, označavaju dva pojma koji se u engleskom jeziku nazivaju (istim redoslijedom) *efficient* i *effective*.

Gospođe su napisale, također, „Posve je nejasna autorova napomena o citiranju literature i drugih dokumenata iz komunističkoga razdoblja, jer su svi analizirani izvori (Anićev, Šonjin i Bujasov rječnik te ISO norme) objavljeni nakon 1991. godine.“ Pa zar gospođe misle da u lingvistici i normizaciji u Hrvatskoj ima ičega što nije iz komunističkog razdoblja, premda je objavljeno nakon 1991. godine?

Zvonimir Radić

¹ Hudeček, L. i M. Mihaljević, 2012., Napomena uz djelotvorno i učinkovito, Jezik, god. 59., br. 4., str. 153.